

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Årsmødet 2008	side 3
Generalforsamlingen	side 4
Aftenfesten	side 6
Udflugtsdagen og Forturen	side 8
De nye vedtægter	side 9
Tøystrup	side 10
Englandskrigene	side 12
Nyt fra Kredsene	side 14
Sommersang, elskovsviser eller måske salme	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

Juni-juli 2008

Nr. 394 - 64. årgang

Fra årsmødeudflugtens besøg på Nørre Vosborg

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Ejendomskonsulent:

Chefkonsulent
Michael Munthe Fog
Landboforeningen Gefion
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse

Chefrådgiver Skat
Poul Hjorth
LandboMidtøst
Asmildklostervej 11, 8800 Viborg
Tlf. 87 28 22 00 / mobil 29 99 57 24

Hovedbestyrelsen:

Formand:
Peder Mouritsen
»Sædding Storgård«
Kvongvej 40, Sædding,
6830 Nr. Nebel
tlf. 75 28 73 21

Næstformand:
Karen Jacobsen
Melbyvej 3
5610 Assens, tlf. 64 71 23 60
(Formand: Fynskreds)

Jens Brogaard Jensen
»Maglehøjgård«
Hammerbakke 3
4050 Skibby, tlf. 47 52 99 18
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,
»Frigård«, Yppernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne,
tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholmkreds)

Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllelosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dallose,
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskreds)

Ole Krogh Jensen
»Kroghbrogård«,
Holmevej 89, Brandelev,
4700 Næstved
Tlf.: 55 54 00 56
(Formand: Sjælland Syd)

Mogens Høge Hansen
»Hjørnegård«,
Lundbyvej 25, Ønslev,
4863 Eskilstrup,
tlf. 54 45 46 25
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Elise Jensen,
»Højtoftgård«,
Gammelbyvej 40, Fjelstrup
6100 Haderslev,
tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh
Majbølvej 27,
6470 Sydals,
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard
»Tarpgård«, Tarpvej 13, Vedersø
6990 Ulfborg,
tlf.: 97 33 13 83.
(Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul
Jægergården
Høllundvej 6, Høllund, 7100 Vejle.
Tlf: 75 86 54 93.
(Formand: Vejlekkreds)

Grethe Plagborg,
Mejerigården 28 S, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribekreds)

Esben Oddershede,
»Søgaard«, Søgård Mark 6, Nors
7700 Thisted
tlf. 97 98 12 82

Anne Lis Ladefoged
»Ingvorstrup Hovedgård«
Ingvorstrupvej 7, Revn
8500 Grenå,
tlf: 86 30 17 77
(Formand: Århuskreds
og Arkivudvalget)

Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Poul Kristian Poulsen,
Kingovej 5
9600 Års
tlf. 98 62 16 80
(Formand: Himmerlandskreds)

Frants Wetche
»Hvanstrup«
Hornumvej 105.
9640 Farsø,
tlf. 98 66 32 17

Kræn Hjortlund
»Vanggård«
Vanggårdsvej 25, Stenum
9700 Brønderslev
tlf. 98 83 80 08
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Hjemme igen fra årsmødet skal der rettes en varm tak til bestyrelsen for Ringkøbingkredsens og især familierne Tarpgaard og Stampe. Dagens program var indholdsrigt og interessant og så blev det afviklet med pression.

Selve generalforsamlingen, der er anledningen til at vi samles, men næppe årsagen, havde ud over det formelle med beretninger, regnskab, budget og valg også behandling af nye vedtægter. Jeg er sikker på, at de nye vedtægter vil være et godt grundlag for foreningens arbejde i fremtiden.

I min beretning sagde jeg bl. a.:

”Men det er første gang i de 25 år, hvor jeg har drevet landbrug, at der er efterspørgsel på landbrugets produkter. Der er første gang jeg har prøvet at være værdsat som producent. Det nye i situationen er nu, at man ikke længere drøfter, hvor lidt gødning og planteværn man kan bruge, men hvor meget man behøver at bruge for at optimere udbyttet på markerne.”

Eller sagt på en anden måde:

Vi har brug for endnu en grøn revolution, som den der for snart 50 år siden reddede verden fra hungersnød. Dengang var det udvikling af kornsorter, planteværn og gødning. Nu er det genteknologien og atomkraften, der kan redde verdens fødevarer- og energiforsyning.

Peder Mouritsen.

Årsmødet 2009 afholdes i dagene 23. – 24. maj i Grenå.

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens sekretær: Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv - Tlf. 59 27 59 77

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16, fax 86 48 41 82
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Helge Sørensen, Enghavevej 6,
Årslev, 8900 Randers. tlf. 86 49 13 40

Else Skovbo Jensen, Kløervej 5,
8850 Bjerringbro. Tlf.: 86 68 40 47.

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf./Fax 58 58 40 16.
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 395 udkommer omkring den 20. august 2008. Stof til dette nummer skal være hos redaktøren inden den 1. august 2008.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

*Tryk: Jannerup Offset A/S
Ndr. Ringgade 74
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk*

Årsmødet 2008

Ringkøbingkredsen havde tilrettelagt et særdeles interessant årsmøde, som også blev afviklet meget elegant.

Lørdag formiddag samledes vi på Tarpgaard i Vedersø, hvor Mette og Jens Ulrik Tarpgaard tog imod. Vi begyndte med Jeppe Aakjærs sang "Som dybest brønd", hvorefter værtparret hejste flaget. Efter en kort orientering om gården og dens økologiske drift kunne vi se os omkring i stuehus, have, kostald og maskinhus. En særlig oplevelse var det gamle stuehus, der står, som da forældrene boede der og rummer minder om familien i flere generationer.

Landsformanden – Peder Mouritsen – takkede værtparret og overrakte et slægtsgårdsdiplom.

Vi fortsatte til Vedersø kirke, hvor lærer Knud Tarpgaard – storebror til - Jens Ulrik Tarpgaard - fortalte om kirke, sognet og digterpræsten Kaj Munk, der havde sit kald i Vedersø fra 1924 til 1944.

Frokosten ventede os i Vedersø sognegård, hvorefter vi i busser kørte ud til Vedersø Præstegård. Her samledes vi i haven, og Knud Tarpgaard fortalte om Lise og Kaj Munk. Det var en enestående oplevelse, da Knud Tarpgaard formår at formidle sin store viden om Kaj Munk og egnen.

Vi fortsatte gennem sognet og sluttede i Husby Klit, hvor vi oplevede Vesterhavet fra sin blideste side.

Derefter tog vi tilbage til hotellet, og efter kaffen afholdtes generalforsamlingen.

Mette og Jens Ulrik Tarpgaard fortæller om deres gård.

Landsformanden Peder Mouritsen overrækker Mette og Jens Ulrik Tarpgaard et slægtsgårdsdiplom. Bemærk stenen med gårnavnet, hvorunder Slægtsgårdsforeningens devise er skrevet.

Vedersø tidligere præstegård, hvor Kaj Munk residerede. På højen til venstre sidder Knud Tarpgaard, som så levende fortalte om Lise og Kaj Munk.

Generalforsamlingen

Efter formandens velkomst sang vi den gamle slægtsgårds-sang og fhv. borgmester i Ringkøbing Hans Østergaard valgtes til dirigent.

Dirigenten indledte med at fortælle lidt om Ringkøbing Kommune, der efter kommunalreformen består af fem tidligere kommuner og nu næsten når rundt om hele Ringkøbing Fjord.

• • •

Formandens beretning

Landsformanden – Peder Mouritsen – sagde i sin beretning bl. a.:

Årsmødet 2007 blev afholdt i egnen omkring Skælskør, og Vestsjællandskredsens fortjener stor tak for et veltilrettelagt program.

Skal et besøg fremhæves, må det blive det hos Danmarks-Jordbrugsforsknings center i Flakkebjerg. Det var landbrugets fremtid, som vi her hørte om.

Sidste år omtalte jeg, at der er et ændringsforslag til vedtægterne, som skal forhandles ved dette årsmøde. Det skal vi tage op på et senere punkt, men lad mig her forklare, at det udvalg, som hovedbestyrelsen nedsatte med Esben Odders-hede som formand, fremlagde et meget gennearbejdet forslag, som har tre hovedpunkter:

Hovedbestyrelsen reduceres til et medlem fra hver kreds samt en årsmødevalgt formand. Det betyder at hovedbestyrelsen får fem færre medlemmer. Og det var et ønske fra hovedbestyrelsen.

Teksten er skrevet om, så meget "varm luft" er klemt ud og sproget moderniseret.

Nogle praktiske detaljer er kommet til. f. eks. er der i de nuværende vedtægter ingen tidsfrist for indkaldelse til årsmøde.

Men mere om dette, når vi når til punktet.

Jeg nævnte også sidste år et forslag om nyt logo for foreningen. Det har vist sig, at medlemmerne ikke ønsker et nyt logo, så det emne er afsluttet.

Ser vi over året, så har der været aktiviteter i alle kredsene. Der er megen forskel på aktivitetsniveauet rundt omkring. Det bygger på tradition, men også på opfindsomhed. Iderigdommen er dog omfattende.

På landsplan havde vi en rejse gennem Sverige til Ålands-øerne. Turen blev hurtigt udsolgt.

Arkivet fungerer, bladet udkommer og Inger har styr på pengene. Inger og Henning lægger i øvrigt et stort arbejde i at hjælpe kredsene med udsendelse af indbydelser. Så internt er alt ved det gamle.

Projekt malkekone er ved at være afsluttet. Jeg regner med at figuren kan afsløres når hovedbestyrelsen er samlet til sit efterårsmøde den 28. oktober på Gl. Estrup.

Takket være formanden for Arkivudvalget, Anne Lis Lade-foged, er det lykkedes at få samlet pengene til projektet.

Der har i foråret været en hysterisk debat om kastration af små ornegrise.

Vi ved alle sammen her, at det er to hurtige snit, og grisen observerer det næsten ikke, og når den kort efter er ved soen, er der krølle på halen.

Det hele er noget hykleri!

I Etisk Råd har vi drøftet omskæring af drenge og piger. Der er der ikke megen harme over.

Børn lemlæstes, det accepteres, men at en ornegris kastreres, det forarger!

For mig at se, handler det ikke om ornegrisene, men om medicinalindustrien, der her ser en mulighed for at sælge bedøvelsesmidler til flere millioner kroner!

Fødevarerpriserne er på vej op. Det mærker forbrugerne, men reelt er det småpenge. Fødevarerne er sammenholdt med andre leveomkostninger små. Man har beregnet at fødevarerne i 2007 er steget med 4.800 kr., medens benzinudgifterne er steget med 12.000 kr.

For landmændene betyder de høje kornpriser meget. Der har ikke været noget udbytte af at producere kød, hverken oksekød eller svinekød.

Jeg mener, den bedste løsning er, at det er bedre at få kødpriserne op end få kornpriserne ned.

Fødevarerprisernes turbulens har præget debatten. Men det er første gang i de 25 år, hvor jeg har drevet landbrug, at der er efterspørgsel på landbrugets produkter. Der er første gang jeg har prøvet at være værdsat som producent.

Det nye i situationen er nu, at man ikke længere drøfter, hvor lidt gødning og planteværn man kan bruge, men hvor meget man behøver at bruge for at optimere udbyttet på markerne.

Brakken er under afvikling. Der er brug for jord til afgrøder, men tænk på, hvor meget landbrugsjord der indtages til byudvikling og veje. Det er faktisk 60 ha om dagen. Over 10 år er det mere end vi får tilbage fra brakmarkerne.

Biobrændsel bliver gjort til syndebug, da der kunne produceres foderkorn på de marker, hvor der nu dyrkes f. eks. majs. Men afgrøder til biobrændsel omfatter kun 3 % af kornproduktionen.

Nogle opfatter det CO2 neutrale brændstof, som umoralsk, men det er det ikke.

Tænk tilbage til tiden før motoren, dengang hestene var trækraft, da brugte man 40 % af foderkornet til hestefoder. Det kan man læse om i en meget interessant artikel i Det kongelige danske Landhusholdningsselskabs Tidsskrift for Landøkonomi nr 4 fra 1985.

Europas holdning til GMO-afgrøder har sat EU bagud. Desværre er det blevet sådan, at de fleste tror, at det handler om at skabe planter, der kan modstå f. eks. Round Up. Men genmodificering handler om meget andet, og er vejen frem for større udbytter.

Vi skal heller ikke være blinde for, at vi med de nuværende metoder vil ramme jordens maksimale ydelse. Skal vi sikre en fortsat stabil fødevarerproduktion, må man erkende de muligheder genmodificerede afgrøder giver.

Lad mig slutte beretningen med tak til alle som i årets løb har ydet en indsats i Slægtsgårdsforeningen, både dem der arrangerer og dem der deltager.

• • •

Arkivudvalgsformandens beretning

Anne Lis Ladefoged sagde bl. a.: Besøgstallet har været nedadgående, men er nu godt på vej op igen.

Det er dog ikke antallet af besøgende, der beskæftiger medarbejderne mest. Det er derimod de mange skriftlige henvendelser, især den elektroniske post fra oversøiske lande med udvandrernes efterkommere, som søger deres afstamning i det danske bondesamfund.

Vi har i det forløbne år kunnet byde velkommen til en ny medarbejder, Else Skovbo Jensen, der er en erfaren slægtsforsker. Ansættelsen må ses i forbindelse med ægteparret Alis og Henry Slemmings ønsker om nedtrapning som frivillige medarbejdere. De vil dog fortsat træde til som afløsere, når der er behov. Der er god grund til at sige ægteparret tak for 13 års arbejde på arkivet. I 11 år har Henry været formand for arkivet og det blev til 21 år som medlem af hovedbestyrelsen.

Arkivet modtager fortsat meget materiale og der kommer stadig bøger af Salomon J. Frifelt.

De to beretninger blev sat til debat, og fra et medlem blev der rejst forslag om ændring af udbetalingerne fra Jens og Anna Jens Fond.

Formanden for fonden, Carl Martin Christensen, sagde at det ikke er et slægtsgårdsanliggende. Slægtsgårdsforeningen udpeger to af tre bestyrelsesmedlemmer til fonden, men bestemmer ikke over fonden.

Derefter blev beretningerne taget til efterretning.

• • •

Regnskab

Inger M. Hansen fremlagde det reviderede regnskab, der viste et overskud på 52.000 i forhold til budgettet. Det skyldes stort set besparelser på driften.

Medlemsstatistikken viser, at der var 1871 betalende husstande ved årets begyndelse og 1796 ved slutningen. De eneste kredse med medlemsfremgang var Ringkøbing og Haderslev.

Regnskabet og budget blev godkendt.

Nye vedtægter

Under punktet indkomne forslag behandledes hovedbestyrelses forslag til nye vedtægter.

Hovedbestyrelsen havde ønsket at den blev mindre. Derfor var det nedsatte udvalgs forslag, at der er en repræsentant fra hver kreds, som hidtil, og de 6 årsmødevalgte hovedbestyrelsesmedlemmer gled ud, men til gengæld vælges landsformanden på generalforsamlingen.

Der er tilføjet nogle få praktiske ting, som varsling af generalforsamlingen, men ellers er det først og fremmest en gennemskrivning af vedtægterne, hvorved sproget er moderniseret og store proklamationer er gledet ud.

Dirigenten bemærkede, at det er sjældent nye regler er mere kortfattede end de gamle, som det er tilfældet her.

Forslaget blev vedtaget.

Det skal bemærkes, at de nye vedtægter træder i kraft 1. januar 2009.

(De nye vedtægter ses på side 9).

• • •

Valg

Til hovedbestyrelsen genvalgte Peder Mouritsen og Esben Oddershede. Jørgen F. Schmidt ønskede ikke genvalg, og da vedtægtsændringen medfører, at en nyvalgt glider ud med udgangen af året, så blev der ikke bragt andre i forslag.

Til revisorer genvalgte Michael Munthe Fog og Vagn Juel Jørgensen.

Kommende årsmøder

I 2009 afholdes årsmødet 23. – 24. maj i Grenå, med Århuskredsen som vært.

I 2010 afholdes årsmødet i Nordsjælland.

Da der ikke var noget under eventuelt kunne landsformanden takke dirigenten for en godt afviklet generalforsamling.

Aftenfesten

Fra aftenfesten. Bente og Peder Mouritsen sammen med borgmester Martin Merrild.

Aftenfesten blev en fest med god stemning, en inspirerende festtale, et fornemt underholdningsprogram og en menu, der kunne glæde enhver cybarit.

Den venlige tjener ved navn Morten, som servicerede det bord, hvor bladets udsendte men særdeles nærværende sad, havde så meget situationsfornemmelse, at redaktørens kødtand blev vel dækket.

Festtalen

Festtalen blev holdt af Martin Merrild, borgmester i Struer Kommune, og tidligere organisationsmand i landbruget med bl. sæde i Landbrugsrådet.

Martin Merrild indledte med at fortælle, at han ikke bor på en slægtsgård, med det har den været.

Han købte gården på dommerkontoret, og er derfor begyndte på den hårde måde, men føler ikke mindre respekt for dem der var før ham, selvom han ikke direkte er i familie med dem

Derefter sagde han: Thomas Jefferson (1743–1826), der var USA's 3. præsident, og en af forfatningens fædre, skrev i 1785: "Landbrugerne i verden er de mest værdifulde borgere, de er de mest uafhængige, de mest dydige og bundet til deres land med de stærkeste bånd."

Og videre om landbruget: "Vore borgere vil finde beskæftigelse her indtil deres antal og deres produktion bliver for stor til efterspørgslen. Når det sker, må nogle overflødige hænder beskæftige sig med noget andet."

Skrevet for 223 år siden og stadig gældende, om end Jefferson nok ikke havde fantasi til at forestille sig, hvor langt denne udvikling vil forløbe.

Jeg har haft det privilegium at besøge landmænd mange steder i verden:

- Formanden for en helt ny ukrainsk landboforening, hvor faderen så sent som i 60-erne fik jorden taget af kommunisterne.
- New Zealænderne, der ændrede produktion, da statsgarantien på priserne faldt.
- den selvsikre amerikaner der er helt overbevist om, at der kun er en vej, den større - og han nok skal klare det.
- Franskmanden, der var godt tilfreds med strukturreguleringerne, fordi han var sikker på at forbrugerne vil betale mere for mælk fra mindre besætninger.

Et har de alle til fælles, de er parate til at arbejde hårdt for at det skal lykkes, og der skal meget til før de giver op.

Jefferson havde ret!

Landbruget har overalt i verden været kulturbærende. Der hvor magthaverne har villet ændre kulturen, måtte de selvstændige bønder væk, Stalin, Mao og andre.

Frihed for den enkeltes politiske frihed og ejendomsret, og samtidig en forpligtigelse overfor fællesskabet.

I Sundells salme synger vi:

Så lær mig da, Herre, at dig til behag
jeg bruger det pund, mig blev givet
at fylde med hæderlig virke min dag
at hjælpe og værne om den som er svag.

Der er mange grunde til at vore normer har mindre indflydelse:

- vi er ikke længere kulturbærende,
- vi er blevet færre,
- de andre er blevet stærkere funderer uddannelsesmæssigt,

de formelle kompetencer er steget i samfundet, de uformelle kompetencer anerkendes ikke, vi er i landbruget dårlige funderet kulturelt (ingen højskole ophold, landbrugsskolerne er blevet en kombination af fagforeningsstyrede grunduddannelser og handelsskoler).

- vi har svært ved på en gang at være super skarpe forretningsfolk og samtidig holde fast i ordentligheden, vort nyttesyn har taget over, vore kræfter er blevet voldsomt store, vore ejendomme er blevet meget store og mange dyr er samlet på et sted, den enkelte har stor indflydelse på det samlede omdømme, vi er på støtten, - måske det allerværste, hvem har respekt for nogen, der taler om selvstændighed, frihed og markedsøkonomi når de er helt afhængige af offentlig støtte? Stalin fjernede de frie bønders indflydelse på samfundet ved at stjæle deres afgrøder og dyr og sulte dem ihjel Socialdemokraterne (og alle de der tænker socialdemokratisk, også i egne rækker) i Europa har fornedret bønderne ved at gøre dem afhængige af statsstøtte.

Selvfulgelig skal vi ikke give op, vi har stadig meget at give, og vi skal værne om de værdinormer vi er vokset op med. Vi skal stadig tro på eget værd, men også have mod til at være selvkritiske og holde orden i egne rækker, og vi skal understøtte en danneskultur i erhvervet.

Vi er stolte er vort kulturlandskab. Det er ellers ved at gå helt af mode, "Det tabte land" af Kjeld Hansen og "Wilhelm rapporten" - ingen af disse skrifter har noget positivt at sige om kulturlandskabet, det dyrkede land.

Ikke som H. C. Andersen der i "Jylland mellem tvende have" stolt skriver om rige bøndergårde, og slutter: "skynd dig kom - om føje år, heden som en kornmark står."

Vi skal lære de andre om kulturlandskabets skønhed.

Hvorfor kunne man i forrige århundrede fylde Højskole-sangbogen med anprisninger, og nu kun se fejl og mangler?

Vi har ikke været stærke nok til at lære fra os!

Man skal lære at se, hvad der er smukt.

*Borgmester
Martin Merrild,
holdt aftenens
festtale.*

Meget af det vi er stolte af er truet, det er en kendsgerning, men den dag, hvor vi giver op og bliver sure og negative og siger, det er de andres skyld, så er det slut.

Der er kun en vej, aflæs de signaler der er i tiden og ret ind efter dem, og spil med.

For alt i verden lyt med respekt til andre, vis med stolthed hvad vi kan, vi har jo masser af beviser på, at vi både kan udvikle og samtidig bevare en kultur.

Sure gamle mænd og koner dem er der ingen, der gider høre på.

Som Kaalund skrev:

Kamp må der til skal livet gro
ej blot kamp for dagligt brød,
men kamp for frihed i liv og tro
thi evig stilstand er død.

Hav en god tur i morgen og nyd landskabet i Struer kommune!

Jens og Anna Jensens Fond

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond, der uddeler rejselegater til unge, der vil uddanne sig i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere, der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:

Carl Martin Christensen,
Kåregård,
Badstrupvej 39,
5485 Skamby.

Udflugtsdagen

Alle samlet på Nørre Vosborg.

Søndagen indledtes med morgenandagt i Hover kirke. Derefter fortalte Andreas Stampe om kirken, der er blevet optaget i den danske kanon over arkitektur.

Efter denne gode begyndelse fortsatte vi til herregården Nørre Vosborg, der er blevet købt og restaureret for en større formue af Real Dania. Vi kikkede os om i hovedbygningen og blev vist rundt i den gamle udlænger, der er indrettet til kursuscenter. Det var en smuk oplevelse at se den gamle herregård, hvor både hovedbygning, avlsgård og haven er bragt op på ret niveau, så forestillinger om herregårdsmiljøet bliver opfyldt.

Vi fortsatte gennem det vestjyske landskab til Trans, hvor vi så kirken og nød den storslåede udsigt.

Videre mod Lemvig, hvor vi på Hotel Nørre Vinkel fik en behagelig frokost. Gården Nørre Vinkel er kendt fra Jane Aamunds forfatterskab.

Udflugten sluttede hos Charlotte og Niels Mikkelsen på Volstrup Hovedgård. Her så vi hovedbygningen. I stuerne beundrede vi fruens meget koloristiske malerier. Vi gik over broen fra voldstedet til haven, der også var et besøg værd. Formanden kvitterede for gæstfriheden med et slægtsgårdsdiplom.

Dermed kunne Peder Mouritsen takke arrangørerne for et godt program og afslutte årsmødet.

Proprietær Niels Mikkelsen byder velkommen til Volstrup. Bag ham hustruen Charlotte.

Forturen

44 medlemmer havde taget imod tilbuddet om en dag mere i det jyske.

På Ussinggård tog godsejerparret Stella og Karl Peter Sørensen i mod, fortalte kort om deres arbejde med istandsættelsen af gården og dens omgivelser. Vi så hovedbygningen fra kælder til kvist og beundrede det haveanlæg, som Stella og Karl Peter Sørensen har skabt. Der er en plukkehave til blomster og frugt. Haven er i bedste overensstemmelse med engelsk herregårdskultur lagt i passende afstand fra hovedbygningen, der ligger omgivet af en stor græsplæne. Ussinggård kan beskrives med ét ord: imponerende.

Efter denne gode oplevelse kørte vi til Haraldskær. Den gamle hovedbygning fra 1560 er indrettet til kursuscenter. Frokosten serveredes i det gamle herregårdskøkken i kælderen, som nu er indrettet til restaurant. Der blev tid til at kikke på omgivelserne og så satte vi kursen vestud.

På Sædding Storgård bød Bente og Peder Mouritsen velkommen og Peder fortalte om sit landbrug, der omfatter 480 ha foruden forpagtninger, der er 311 køer foruden opdræt og produktion af slagtesvin.

Vi kunne så se os om i stuehuset og i kostalden. Det var interessant at opleve landsformandens omfattende landbrug og den charmerende hjem.

Vi nåede til aftalt tid til hotel Fjordgården i Ringkøbing, hvor vi efter indkvarteringen nød en tiltrængt middag, og sluttede dagen hos familien Graversen i Røgind, hvor Kjeld Graversen har en samling af gamle husdyracer, men også en stor samling af fjerkræ til udstillingsbrug. Alle var imponeret over Kjelds engagement i bevaringen af de gamle racer, og det arbejde han lægger deri.

Så var dagen - og vi - godt brugt, og det gik hjem til hotellet.

Besøget på Sædding Storgård. Hovedbygningen set fra haven.

Kjeld Graversen fortæller. Midt i billedet en ko af den gamle jyske race. Det var stude af denne art, der blev drevet ad Hærvejen til hertugdømmerne.

Vedtægter for Dansk Slægtsgårdsforening

Vedtaget på årsmødet 31. maj 2008.

- § 1 Foreningens formål er at bevare kendskabet til og historien om de danske slægtsgårde, både de nedlagte, de nuværende og de kommende.
- § 2 Ved slægtsgårdsejere forstås landbrugere, hvis ejendom er i mindst tredje generation eller har været i slægten i mere end 75 år.
- § 3 Som medlem optages enhver, der er interesseret i foreningens formål og virke.
Medlemskabet dækker husstanden.
Medlemmer binder sig ikke for mere end kontingentet.
- § 4 Kontingentet fastsættes af hovedbestyrelsen for et år ad gangen.
- § 5 A Dansk Slægtsgårdsforening driver Dansk Slægtsgårdsarkiv, der arbejder efter almindelige arkivregler.
Hovedbestyrelsen har ansvaret for Slægtsgårdsarkivet.
Slægtsgårdsarkivet ledes af et udvalg, der er nedsat af Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse.
Hovedbestyrelsen ansætter arkivaren og arkivets medarbejdere.
B Dansk Slægtsgårdsforening udgiver et medlemsblad.
Forretningsudvalget har det daglige ansvar.
Hovedbestyrelsen ansætter redaktøren.
C Dansk Slægtsgårdsforeningen yder rådgivning vedrørende generationsskifte og arveregler.
D Hovedbestyrelsen ansætter en forretningsfører, der varetager regnskab, medlemsregistrering, korrespondance m.m.
- § 6 A Årsmødet er Dansk Slægtsgårdsforenings højeste myndighed, der også er foreningens generalforsamling.
B Årsmødet indkaldes med mindst to måneders varsel ved omtale i medlemsbladet.
C Årsmødet afholdes hvert år i april kvartal.
D Afgørelser træffes med almindeligt flertal.
E Årsmødets dagsorden:
1 Valg af dirigent
2 Formandens beretning.
3 Beretning fra arkivudvalget
4 Godkendelse af regnskab og budget.
5 Behandling af indkomne forslag.
6 Valg af landsformand.
7 Fastsættelse af tid og sted for det kommende årsmøde.
8 Eventuelt.
F Til årsmødet kan være faglige og kulturelle indlæg, udflugter og besøg.
G Ekstraordinært årsmøde kan indkaldes, dersom flertallet af hovedbestyrelsens medlemmer ønsker det.
- § 7 A Hovedbestyrelsen består af landsformanden og 1 medlem fra hver lokalkreds.
B Landsformanden skal være slægtsgårdsejer.
C Hovedbestyrelsen konstituerer sig med:
- næstformand
- forretningsudvalg, der sammensættes af formanden, næstformand og yderligere 1 medlem.
- arkivudvalg
- eventuelt yderligere udvalg.

- D Medlemmer af Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse får ingen løn, men deres rejseudgifter til hovedbestyrelsesmøderne refunderes af foreningen.
E Hvervet som formand og næstformand kan ikke forenes med en stilling som lønnet medarbejder i Slægtsgårdsforeningen.
F Hovedbestyrelsen kan udnævne et æresmedlem.
G Formanden og et medlem af forretningsudvalget tegner foreningen.

- § 8 A Dansk Slægtsgårdsforening har kredsorganisationer over hele landet.
Eventuelle nye kredse skal godkendes af hovedbestyrelsen.
B Kredse er ansvarlige for deres egen økonomi.
C Hver kreds afholder en årlig generalforsamling.
- § 9 Foreningens regnskabsår følger kalenderåret.
- § 10 Vedtægtsændringsforslag, der ønskes behandlet på et årsmøde, skal være afleveret til hovedbestyrelsen inden den 1. februar samme år.
Det påhviler hovedbestyrelsen at underrette de tilmeldte deltagere i årsmødet om indholdet af vedtægtsændringsforslag senest tre uger før årsmødet.

- § 11 Foreningen kan ophæves, dersom dette vedtages på to ordinære årsmøder eller flertallet af medlemmerne skriftligt kræver det.
En eventuel formue skal anvendes til at sikre at Slægtsgårdsarkivets arkivalier opbevares betryggende for eftertiden.

— § —

Forslag til vedtægter for kredse:

VEDTÆGTER FOR XX-KREDSEN

- § 1 Foreningens formål er at bevare kendskabet til og historien om de danske slægtsgårde, både de nedlagte, de nuværende og de kommende.
- § 2 Som medlemmer kan optages enhver interesseret.
- § 3 Bestyrelsen består af ____ medlemmer, som vælges for ____ år ad gangen.
Det tilstræbes at vælge bestyrelsesmedlemmer, så lokalkredsens områder er bedst muligt repræsenterede.
Bestyrelsen konstituerer sig hvert år.
Man vælger en repræsentant til hovedbestyrelsen og en suppleant for denne.
- § 4 Generalforsamling afholdes hvert år i ____ kvartal.
- § 5 Foreningen arbejder i øvrigt efter de af landsforeningen fastsatte vedtægter.
- § 6 Der betales kun kontingent til landsforeningen, og man er altid medlem både af lokalkreds og landsforening.

Tøystrup

Godsejer Niels Ulrik Nyboe foran hovedbygningen.

Den gamle sædegård Tøystrup, på hvis jord højskolebyen Ryslinge er beliggende, har et tilliggende på 213 ha. Jorden er bortforpagtet, og de gamle udlænger er indrettet til kurser og konferencer.

Tøystrup ejes af Rikke og Niels Ulrik Nyboe, der er fjerde generation.

Niels Ulrik Nyboe overtog Tøystrup i 2003. Han indså hurtigt, at der skulle andet til end indtægten fra landbruget. Efter i flere år at have været ansat i et it-firma, og derfor var kendt med kursus- og conferencecentre, tog han i 2004 det første skridt og indrettede den tidligere inspektørbolig – hovedbygningens sydføj - til konferencer. Her kunne være 20 kursister uden overnatning. Det fik en godt forløb, og i 2006 begyndte Niels Ulrik Nyboe at omdanne avlsbygningerne. Der er lykkedes at ændre bygningernes indretning uden at ændre på bygningernes proportioner, så i det ydre er den harmoniske helhed mellem hovedbygning og avlsgård bevaret.

Resultatet i det indre er også meget vel gennemført, for det lykkedes at bevare herregårdsmiljøet. Ad hovedindgangen kommer man ind i en stor hall med højt til loftet, en dominerende trappe og i det ene hjørne en pejs.

I 2007 tildelte Foreningen for bygnings- og Landskabskultur på Midtyn Rikke og Niels Ulrik Nyboe årets pris, der blev givet for en god, smuk og interessant gennemført ombygning af godsets avlsbygninger fra 1921.

Historien

Tøystrups historie er i de første århundreder uklar. Muligvis er nutidens Tøystrup den samme som det "curia Tholstorp" som er nævnt i 1372.

I 1700-tallet samlede præsten i Ryslinge oplysninger om sognet, og han skrev: "Tøystrup Anno 1523 og 1548 har ikkun tvende Bøndergaarde beboet af Jeppe og Niels Findsen."

Helt konkret vides at Niels Henriksen i 1550 fik en dobbeltgård med disse to brugere i mageskifte med kronen. Niels Henriksen tilhørte slægten Sandberg, og da adelen dengang havde en personlig skattefrihed for den jord, som de selv stod for driften af, blev de to gårde lagt sammen, og det blev begyndelsen til den nuværende sædegård Tøystrup.

Sønnen Mikkil Nielsen Sandberg overtog Tøystrup, men han døde allerede i 1616 – 38 år gammel – og søsteren arvede ham. Hun var gift med Oluf Gaas, som døde i 1618 og fem år senere overtog sønnen Niels Gaas gården. Hans søn, Christen Gaas, døde i 1637 som slægtens sidste mand. Svogeren, Erik Kaas, overtog Tøystrup, og den gik senere over til hans broder Jørgen Kaas. Svenskekrigene ruinerede ham, og fra det adelige fallitbo kom Tøystrup i borgerlig besiddelse, idet Anne Mule, enke efter Laurits Jacobsen, biskop i Odense, købte den. Fra Anne Mule gik gården til datteren Abigail og hendes mand Christian Henrik Luja. Det var en ukomplet hovedgård.

Om en hovedgård var komplet eller ukomplet var et spørgsmål af bøndergods. I 1682 blev det besluttet, at for at hovedgårde og sædegårde kunne opretholde skattefriheden, skulle de være komplette. Det vil sige, at de skulle have mere end 200 tønder hartkorn bøndergods indenfor en afstand af hovedgården på 2 mil.

Efter nogle handler købte Niels Hansen Viborg Tøystrup, og han erhvervede så meget bøndergods, at gården blev komplet.

I 1743 afhændede han den til oberst Adam Didrik von Grambow. Hans datter arvede og hun var gift med major Carl Adolf von Bülow. Han blev den første af tre generationer af den gamle mecklenborgsk adelsslægt.

I 1891 solgte August Frederik von Bülow Tøystrup til grosserer Hans Anker Eegholm, København.

Han opførte straks en ny og prægtig hovedbygning, som ifølge traditionen skulle være opført som gave til datteren. Eegholm øgede også tilliggendet, men solgte hele herligheden i 1905 til den kgl. sachsiske kaptajn Paul Richard Schmidt. I 1915 overtog Johannes Berntsen Tøystrup, efter at han havde afhændet nabogodset Krumstrup. I 1920 blev grosserer P. Petersen, København ejer af Tøystrup, som han i 1922 solgte til handelsmand P. Nyboe.

Godsejer Nyboe var meget interesseret i belgierheste, og han havde en tid 44 heste i stalden, hvor der nu er konferencecenter.

I 1947 overtog sønnen N. C. Gluud Nyboe Tøystrup. Han var først og fremmest planteavlsmænd, og han satte dyrene ud.

I 2003 kom tredje generation til ved Rikke og Niels Ulrik Nyboe.

Hovedbygningen

Tøystrups slotsagtige hovedbygning er opført i 1891 til afløsning af oberst von Grambows hovedbygning, der bestod af tre fløje af bindingsværk.

H. A. Eegholms hovedbygning blev opført efter tegning af I. C. Fusing og består også af tre fritliggende fløje. Alle i en etage over høj kælder.

Hovedfløjen havde oprindeligt en tagrytter med spir, men i 1917 blev der opført et tårn foran hovedindgangen og spiret flyttedes hertil. Samtidig fik hovedbygningen kamtakkede gavle.

Senere lod godsejer P. Nyboe de røde murstensbygninger overkalke.

Den ene sidefløj var forpagterbolig og den anden rummede mejeri og magasin.

Hovedbygningen ligger på et voldsted, der med en bro forbindes til avlsgården, der blev fornyet i 1921 efter brand.

*Herover:
Avlsgårdens længer fra 1922 er ombygget til kursus- og konferencecenter, men man har bevaret længernes proportioner.*

*Til højre:
En interessant detalje er at de gamle åbne vognporte fortsat er en del af helheden.*

Ved indkørslen står en sten med gårdens navn og kong Frederik den Syvendes kronende monogram. Kongens kronede monogram viser tilbage til Bülows tid, da kronpris Frederik var en hyppig gæst på gården, for i perioden 1839-1848 var kronprins Frederik guvernør over Fyn og havde embedsbolig på Odense Slot.

Voldstedet blev anlagt i midten af 1500-tallet. På den tid havde voldstederne tabt deres forsvarsmæssige betydning, men herremændene holdt længe fast ved de romantiske grave.

Omkring 1500 var kanoner, haubitser og hagebøsser blev virkningsfulde, og voldgravene tabte deres betydning. Skulle man forsvare sig efter at krudtet var blevet udbredt, skulle der være med volde. Den militære revolution omkring 1500, hvor de kostbare skydevåben blev almindelige, fik den virkning, at herremændene ikke længere havde ansvaret for landets forsvar. De havde ikke råd til at købe de dyre skydevåben, og de kunne heller ikke anlægge i kostbare krudtkamre og anskaffe ammunition. Derfor overtog kongen den militære forpligtelse af landet, og da han i løbet af 1500-tallet havde fået den militære magt, havde han i 1660 muligheden for også at tage den politiske magt og enevælden var en realitet.

Englandskrigene

*Af docent, dr. phil.
Erik Helmer Pedersen*

Når talen her er om Englandskrigene, menes der ikke blot de to dramatiske begivenheder Slaget på Rheden 2. april 1801 og Københavns bombardement 2.-5. september 1807 med påfølgende ran af vor flåde, men også den ret effektive afspærring, briterne gennemførte af vore farvande 1807-14. Glemmes må det ej heller, at Sjælland var besat flere måneder i forbindelse med terrorbombardementet. Flere danske småøer og isolerede kyststrækninger fik også engelsk "besøg". England ville på den måde komme den situation i forkøbet, at danske orlogsskibe linede op på fjendens side. Revolutionens og senere Napoleons Frankrig søgte i en snes år at stække Englands militære og økonomiske indflydelse, og med sin strategiske placering og sin ganske store flåde var det danske monarki en vigtig brik i spillet om magten på kontinentet. Når England februar 1808 gennem en aftale med Sverige stillede svenskerne i udsigt, at Norge blev deres, hvis de i dette opgør stod på engelsk side, var Danmark-Norges dage talte.

Denne historie skal ikke i detaljer genfortælles her. I stedet vil jeg forsøge at skildre, hvorledes den danske bondebefolkning stykkevis oplevede de dramatiske begivenheder, fjernt placeret som hovedparten var i forhold til den sømilitære scene. Som nævnt var det alene sjællænderne, der fik set engelske tropper på nært hold. Mærkværdigt var det da at høre dem tale tysk sammen. Det kom sig af, at der i den engelske besættelsesstyrke indgik et kontingent lejetropper fra Hannover, et kurfyrstendømme, som siden 1714 havde den engelske konge af hannoveransk slægt som topfigur. Nogle gange marcherede soldaterne blot igennem ens landsby, evt. afbrudt af et hvil ved gadekæret, andre gange skulle de indkvarteres i gårde og huse, og til de praktiske problemer herved kom sprogforbistringen og kulturelle forskelle. Spanske tropper ville f. eks. have serveret friskbagt brød hver dag plus kød, grønsager og frugt. Et rent festmåltid set fra bondehverdagens synsvinkel. Som overleveringen og en del indførsler i datidens kirkebøger vil vide det, havde kønne unge piger lettere end andre ved at kommunikere med de fremmede i farvestrålende uniformer og høviske krigermanerer.

Englandskrigene blev som sagt mest udkæmpet til søs. Faktum er imidlertid, at regeringen med den unge kronprins Frederik i spidsen traf mange forberedelser til at forsvare det danske landområde. Gamle befæstningsanlæg som Fredericia og Kronborg samt gamle skanseanlæg ved Hals, Frederikshavn og mange andre steder blev i muligt omfang gjort kampdygtige, ældre årgange af den nationale hær blev mobiliseret som landeværn, og kystområderne sikredes gennem en særlig kystmilitis, hvis vigtigste opgave var at holde udvig og i givet fald rapportere om fjendtlig landgang. Hele denne proces får vi nøje beskrevet gennem en brevveksling vinter og forår 1801 mellem kronprins Frederik og lederen af det nørrejske forsvar, general A. L. Moltke, Aalborg. Det

lå da kronprinsen meget på sinde, "at de bedste og rigeste Landstrækninger ej skal blive et Rov for Kaperes Vindelyst". Helt ud i detaljen blev Moltkes forberedelser kigget i kortene fra Kongens København; omvendt veg den ældre officer ikke tilbage fra at sige sin oprigtige mening om kongelige dispositioner, han var uenig i. Et ømt punkt for den meget militære kronprins var bondesoldatens rette anvendelse. Skulle han forsvare landet eller dyrke sin jord? Begge dele var livsnødvendige. Ofte sejrede bondegerningen i kronprinsens sind. Og soldaterne skulle behandles ordentlig, have god mad til tiden, og deres sold var at afregne kontant. Desuden skulle man ikke misbruge bønderes arbejdskraft til at grave skanser.

Men travlt havde Moltke. Gentagne gange inspicerede han og hans rådgivende ingeniørofficer, som en senere tids feltmarskal Rommel, den østjyske kyst og Samsø med for at sikre sig, at der blev truffet de nødvendige forsvarsforberedelser. Sagen var jo den enkle, at man ikke tidligere havde betragtet dansk forsvar som en territorial opgave, snarere som et sømilitært anliggende eller som en udrustning af et hjælpekorps til brug et eller andet sted i udlandet. Der skulle i givet fald træffes nogle beslutninger, og for det tilfælde havde Moltke mulighed for hurtigt at få en besked videregivet under brug af en rytterrelaislinje ned gennem Østjylland på 12 stationer, hver på 4 heste. I Fredericia kunne meddelelsen sendes til København eller Kiel via en optisk telegraf tværs gennem landet. Rentekammeret havde da fået besked om at få hugget de træer væk, der undervejs generede telegrafens rette aflæsning.

Gennem brevvekslingen kan vi i dag følge den engelske 1801-flåde på dens togt gennem Skagerrak og videre ned mod København. Røgen bølgede livligt fra de mange halmstakke, Moltkes kystvagter i den anledning satte ild til for at alarmere lokalforsvaret. Landeværnet beordredes til at møde op, medbringende brød for 3 dage. I mange tilfælde var de kun bevæbnet med en høle på et skaft; "et frygteligt Vaaben i en brav dansk Mands Haand", kunne man læse i proklamationen. I slutningen af marts var den engelske flåde nået ned forbi Kronborg, og 2. april stod Slaget på Rheden. Det endte nærmest uafgjort, men alligevel blev Danmark tvunget ud af det væbnede neutralitetsforbund med Rusland i spidsen, striden havde som genstand.

Bladrer vi hurtigt frem til begivenhederne i 1807, gentager historien sig på en måde med bygning af skanseanlæg, mobilisering af hær og landeværn og med hele samfundet alarmeret. På Sjælland fik man brug for enhver tænkelig form for udrustning inkl. herregårdens signalkanoner, og de lokale smede blev beordret til at smede sabler. Ved Nyborg måtte tropperne selv rekvirere krudt og bly hos de lokale handlende, men inden de kunne bruges, måtte man skaffe de nødvendige kugleformer o. lign. fra arsenalerne i Randers og Rendsborg.

Kronprinsens ordre gik her ud på at få fat på alle slags våben inkl. kirkernes beholdning såsom spyd og sværd, "der af vore Forfædre var brugt med Hæder imod Fjender og Voldsmænd, og som af deres Sønner og Efterkommere ville blive brugte ved denne Leilighed med samme Held, da Dannemænds Mod og Standhaftighed er uforandret og urok-

kelig, som deres Hengivenhed og Kjærlighed til Konge og Fædreland ubegrænset...”, understregede han.

Gode ord var dog ikke nok. Landsoldaterne var imidlertid ”udisciplinerede Folk..”, klagedes deres anførere, og det kneb med at få dem hentet ud fra værtshusene i Roskilde, da situationen var ved at brænde på. Da de engelske kamp-tropper 29. august 1807 gik til angreb nord for Køge, gik det rent galt for de danske farver. ”Landværnet er saaledes løbet ud med hinanden, at ikke 10 Mænd ere samlede. Ja, med Blusel maa jeg sige at have bemærket, at de fleste have kastet Gevær og Mundering i Grøfter og Buske, for i Bonde-trøjen at undvige desto lettere...”, rapporteredes det efter det såkaldte ”træskoslag” ved Køge 29. august 1807.

Nede på Lolland havde den lokale øverstbefalende i forvejen haft svære problemer med at få sit mandskab til at følge med sig over på Falstersiden. Deres tilbagetog var militært set endnu mindre glørværdigt. De blev her mødt af en højststående embedsmand, som lidt bittert konstaterede, at deres eneste indsats åbenbart var at have reddet livet. Jamen, det er da ikke så helt lidt, svarede de snusfornuftigt igen.

I de første par år efter 1807 håbede kronprins Frederik på virksom støtte fra Napoleon, og denne sendte da også en af sine marskaller, Jean Baptiste Bernadotte, fyrste af Ponte-Corvo, herop for at drøfte et nærmere militært samarbejde, eksempelvis i form af et fælles angreb på det gammeldanske Skåne. Det kom der imidlertid intet ud af, og hovedparten af et indforskrevet hjælpekorpsets spanske lejetropper deserterede i august 1808 via engelske skibe, der tog dem ombord ved kysten ud for Stengade skov på østkysten af Langeland. Frederik VI måtte senere opleve at se selv samme Bernadotte blive foretrukket frem for ham som svensk tronfølger under navnet Karl Johan. Få år senere fjøede eksmarskallen spot til skade ved at bruge sin militære og politiske indflydelse til at sikre sig den norske kongeværdighed, medens Frederik VI i 1816 blev spist af med det lille hertugdømme Lauenburg.

Danmark havde i realiteten kun besvær og store udgifter med den fransk-spanske ”støtte”. Langs hjælpekorpsets marchrute skulle der i hver en by oprettes særlige kommandoposter. De militære kommandanter skulle i den anledning samarbejde med de civile myndigheder om at forberede indkvartering og forplejning. Desuden skulle der indrettes særlige sygestuer, og veje og broer skulle holdes under opsig. Overalt råbtes der på flere folk, men ikke alle var acceptable, jfr. en kundgørelse april 1808: ”Jøder, som frivilligen maatte melde sig, maa ikke antages ligesom ogsaa ingen Neger maa vælges”. Derimod måtte man godt antage svenskere, hvis de aflagde ed på deres danske patriotisme. Også dengang kendte man til begrebet spionage: En kancelliplakat af 1.

april 1812 bestemte, at alle færgestedsrejsende skulle fremstille sig personligt med deres pas for de kommanderende officerer for at man kunne se, at de vittelig var de personer, passene lød på.

Imens huserede englænderne livligt i vore farvande og sikrede sig en række indre øer som Avernakø, Strynø eller Tunø, og hvis de ikke hele tiden var i fjendens direkte besiddelse, blev de tit udsat for røverier. I april 1809 gik de således i land på øen Korshavn 1 mil fra Fåborg. Første gang kom de i to slupper med 40 mand om bord, anden gang var tallet 200 mand i rød mundering, og de tog 60 får, nogle kalve og svin, flæsk, brød, øl og en del brænde, men ikke bæster og kræ. Deres opførsel var i det hele taget ret forargelig; ”de tog Tappen af Tønden og lod Øllet løbe paa Gulvet...”. Der fandtes ganske vist en kystmilice i 40 distrikter landet over. Den var indtil videre ubevæbnet, men havde dog fået lovnin på spyd. Det var i det hele taget ingen spøg at være på vagt mod forsøg på engelsk landgang. Mandskabet frøs i deres jordhytter eller i de træbarakker ved kysterne, man havde opført til formålet. Desuden var forplejningen ofte højst kritisabel. Var man så uheldig at være indkvarteret i Vendsyssel, risikerede man at få fisk flere gange om ugen. Der var det trods alt bedre at være landmand. Trods pengenes synkende værdi løb priserne på korn og andre landbrugsvarer som oftest forud for inflationen. Der var mange munde at mætte, og landmændene kunne simpelthen ikke avle korn nok, og priserne steg fra måned til måned. Det føg da med beskyldninger om spekulation i forventede prisopgange. Ingen ringere end St. St. Blicher blev i en verssatire i Randers Avis 16. december 1812 af en dansemester O. G. F. Bagge beskyldt for at være kornpuger. Diskussionen herom bølgede frem og tilbage; til sidst måtte Blicher senior, pastor Niels Blicher, tage sin søn i forsvar gennem et avisindlæg marts 1813: ”Kornpriserne kan ingenlunde kaldes høje, og det er derfor fuldkomment urigtigt at tale om Kornpugeri...”, fastslog han. Skatteopkrævningen fulgte dog godt med indtægtsstigningen. En plakat af 6. maj 1812 forhøjede en særlig jordskat af 1802 nok en gang, således at skatten var steget 2100 %; tiendskatten dog kun 1300 %. En såkaldt ”ildstedskat” for landets købstæder af samme dato blev også landbrugets sag, idet man skulle erlægge den i korn efter arealets størrelse.

For den danske bondesoldat blev Englandskrigene en tid, hvor han ofte måtte marchere hundredvis af kilometre med tung oppakning for at deltage i en bevogtningsopgave ved grænsen. Derefter gik turen hjem igen. Hans husbond måtte imens klare sig alene, men kunne da henvende sig til sognefogden for at få nabohjælp. Hans velbetalte kornavl lagde i disse år grunden til senere generationers succes med dansk landbrugseksport, i høj grad betalt af de samme englændere, som man krigedes med 1801-14.

*Kanon fra
Englanskrigene,
1807 står ved
lystbådehavnen
i Marstal*

Nyt fra kredsene

Ribekredsen

Aftenudflugt onsdag den 11. juni. Vi mødes hos "Dansk Træindustri", Ørstedvej 71, Ribe Nord kl: 19.15.

Vi får forevist virksomheden, der forarbejder rått træ (tørring og opskæring) til videre forarbejdning i andre virksomheder foruden træpiller - ca. 200 t. pr. døgn

Virksomheden, der har 120 ansatte, kører i døgn drift. Hvert døgn modtages 40 lastbiltræk træ til forarbejdning.

Efter forevisningen drikker vi kaffe på restaurant "Sælhunden", Skibsbroen, Ribe. Her kommer tidligere lærer Børge Wulff Lorentsen, som vil fortælle om Ribe og tage os med på rundtur i byen - afhængig af vejret.

Tilmelding på tlf. 75 44 50 33 eller 75 28 83 34 senest lørdag den 7. juni.

Udvalget

Lolland-Falsterkredsen

Kredsen afholdt generalforsamling den 16. maj på Fuglsang Kunstmuseum.

Kredsformanden gennem de sidste 17 år - Jens Peter Skov Jensen, Hobygård - ønskede ikke at fortsætte i bestyrelsen, hvilket blev taget til efterretning.

Efterfølgende konstituerede bestyrelsen sig med Mogens Høge Hansen, Hjørnegård som kredsformand.

Efter kaffepausen var der lejlighed til at se kunstmuseets særudstilling "Livskunst - sundhed - skønhed - styrke i dansk kunst 1890-1940". En meget interessant udstilling med malerier og skulpturer. Udstillingen vises på Fuglsang Kunstmuseum til 24. august, og fra 12. september 2008 til 11. januar 2009 er den på Fyns Kunstmuseum.

Bemærk: Fuglsang Kunstmuseum har gratis adgang om fredagen.

Fuglsang Kunstmuseum er helt nyt, og museumsbygningen ligger ved den tidligere avlsgård. Nogle af deltagerne benyttede efterfølgende muligheden for at gå en tur i herregårdens store have, der med sine gamle træer er et flot oplevelse. (Det er en have, for en have er velplejet. En park ligger hen som et rekreativt område. F. eks. er Dyrehaven ved Eremitageslottet en park.)

OGN

Vejlekredsen

Sommermødet er tirsdag den 17. juni. Vi mødes kl. 14.00 hos Else og L. Chr. Laursen "Givskov" Tykhøjvej 22 Give. Her nyder vi den medbragte kaffekurv i haven, L. Chr. Laursen vil fortælle om "Givskov" og dens historie. Kl. 16 skal vi være i Brande hos Axel Månsson, hvor vi skal se og høre om Danmarks største

frilandsgartneri. I højsæsonen er der ca. 150 medarbejdere til at plukke og sende salat til hele Danmark. 18.30 skal vi være på "Spisestedet" Den gamle brugs i Givskud, hvor vi vil nyde aftensmaden. Invitation og tilmeldelse kommer ud senere.

Steffen Buch Juul.

Midtjysk kreds

Lørdag den 21. juni 2008 kl. 13.30 er der besøg på Kauergaards Avlscenter, Over Kærsholm Vej 4, Thorning, 8620 Kjellerup hos Dorrit og Jørgen Salhøj Rask. Familierne Rask på Thorning-gårdene er landskendte for deres avlsarbejde med svin. Det gælder også denne familie, der har 600 søer på Kauergaard til opformering og som dyrker 260 ha. planteavl. For nyligt er Jørgen Rask blevet omtalt i Jyllands Posten for et staldbyggeri med en æstetisk udseende. Ægteparret har desuden bygget ny bolig, der i stil bryder med tidligere kendt stuehusbyggeri.

Kauergaard er beliggende midt i Thorning, og Over Kærsholm Vej støder til bygaden, næsten overfor forsamlingshuset.

Efter en rundvisning ved Jørgen Rask vil der ca. kl.15.30 blive afholdt generalforsamling ved et kaffebord på Blicheregens Museum, Blichersvej 28, Thorning, hvor der også bliver mulighed bl.a. for at bese en udstilling med gårdmalerier fra egnen.

Kredsen besøger den 9. oktober 2008 kl. 19 Dragsbæk Maltfabrik, Oddesundvej 42, 7700 Thisted, der i 2006 blev overtaget af Fuglsang Maltfabrik, som herved blev en af de største aktører på det danske maltmarked. Bryggeriet S.C. Fuglsang blev etableret i 1865 i Haderslev, og er et af Danmarks ældste bryggerier under ledelse af familiens 5. generation. I 1879 var bryggeriet så vel etableret, at man besluttede at bygge eget malteri. Maltfabrikken eksporterer ca. 75 % af produktionen, som er på 50.000 tons årligt.

Direktør Kristian Fuglsang vil være til stede under besøget, og rundvisning og diskussion vil tage ca. 1½ time.

Efter besøget serveres der kaffe og brød på Restaurant Bryggen, Sydhavnsvej 9, 7700 Thisted.

Den 23. maj var medlemmerne af Midtjysk Kreds på besøg på Gammelbygård, der er usædvanligt smukt beliggende i Thy, med en enestående udsigt til Mors over Visby Bredning af Limfjorden.

Gennem mange år var gården gået i arv fra far til søn indtil sidste søn, der var ungkarl, i 1911, solgte den til Jens

Nicolaj Nicolajsen. I 1917 blev der solgt noget hedejord fra, så gårdens areal var på 92 ha. Et nyt stuehus blev bygget i 1921.

I 1946 blev gården forpagtet af sønnen M. Møller Nicolajsen, der i 1954 købte ejendommen, og som han drev indtil til år 2000, da den blev overtaget af sønnesønnerne, Søren og Jens Nicolajsen. Arealet var ved overtagelse på 130 ha. Der blev bygget stald til 520 søer og året efter udvidet til 700 søer.

I 2004 købte brødrene Dovervestergård på 64 ha, hvor Søren bor med sin familie. Senere tilkøbtes en gård på 32 ha. I 2006 købtes gården Højbjerg med 194 ha, med plads til 900 søer og en årlig produktion af 6.000 slagtesvin. Samtidig forpagtede Ny Korsgård med 130 ha og en årlig produktion af 10.000 slagtesvin. I 2007 købtes en gård med 44 ha.

Ved ankomsten blev vi vist om i haven, der for tiden er under omlægning. Her fortalte Jens Nicolajsen om historien og produktionen. Ved det senere kaffebord uddybede farfaderen Møller Nicolajsen de historiske forhold.

Brødrenes fader, Kristian, driver modernens slægtsgård på 110 ha, som producerer 10.000 slagtesvin om året.

I dag driver I/S Gammelbygård 670 ha foruden faderen og farfaderens 170 ha. Der er plads til 1550 søer og der producerer årligt 256.000 slagtesvin.

Vi så os omkring og mødet sluttede med at formanden Jens Skytte takkede for familiens gæstfrihed ved dette enestående besøg.

Ejgil Overby

Bornholmskredsen

Indbyder til udflugt på "Vingården Lille Gadegård", Sønder Landevej 63, Pedersker

Tirsdag den 17. juni kl. 19.00

Jesper Paulsen vil vise rundt i den flotte vinmark og fortælle om produktionen.

Der vil blive mulighed for at smage på vinen.

Efter rundvisningen er der generalforsamling i kantinen, hvor vi kan nyde den medbragte kaffe.

Mogens Frigaard

Fynskredsen

Kredsen indbyder til udflugt tirsdag den 24. juni. Kl. 10.00 mødes vi ved Gyldensteen Slot, Gyldensteenvej 101, Bogense. Kammerherre Frants lensgreve Bernstoff-Gyldensteen vil modtage os og fortælle om godsets historie og drift samt vise rundt.

Kl. 12. venter frokosten i Gyldensteen Golf Restaurant.

Kl. 14 besøger vi Emmeløv Mølle. Bjarne Simonsen driver den gammel, men moderne industrivirksomhed, hvor han er 6. generation. Emmeløv Mølle producerer bl. a. biodiesel.

Derefter besøger vi Glavendruplunden med Glavendrupstenen, der er den sten, der har den længste runeindskrift. Her fortæller Carl Martin Christensen.

Dagen slutter med kaffe i haven hos Kate og Carl Martin Christensen på Kåregård. Pris for hele dagen er pr. deltager 200 kr. Tilmelding senest den 12. juni til Mogens Andersen tlf.: 65 95 80 22 eller Karen Jacobsen tlf.: 64 71 23 60.

Onsdag, den 10. september besøg på Royal Canin Arena – Fyns Væddeløbsbane, Prins Haralds Allé 51 B, Sanderum ved Odense.

Kl. 17.15 mødes vi ved hovedindgangen. Derefter information om travsporten og rundvisning med besøg i staldene, hvor vi kan følge hestens forberedelse på tær hold.

Kl. 18.15 serveres en lækker buffet i restauranten.

Kl. 18.20 starter første løb.

Det bliver en anderledes oplevelse med sport, spil, spænding, god mad og hyggelige omgivelser.

Pris pr. deltager kr. 275.

Tilmelding senest den 12. september til Mogens Andersen tlf.: 65 95 80 22 eller Karen Jacobsen tlf.: 64 71 23 60.

Mogens Andersen.

Århuskredsen

Sommermødet finder sted tirsdag, den 17. juni til den fremtidige "Mols Nationalpark".

Mødested: Parkeringspladsen ved Dybvadvej og Sognevej ca. 300 m nord for Agri Kirke kl. 19.00.

Den indfødte molbo, Kristian R. Foged, vil vise os vej og fortælle om de mange forskellige og interessante attraktioner. Vi går de 150 m til Stabelhøjene, og nyder udsigten over store derle af Mols fra 133 m højde.

Vi fortsætter i vore biler videre forbi Agri Sø, der ligger 100 m over havet. Turen går videre gennem Mols Bjerge. Vi slutter i Strandkjær Besøgscenter, men måske når vi også at se staldeene til Skov- og Naturstyrelsens "Skovracekvæg".

Medbring selv forfriskning evt. klapstol/tæppe.

Vi håber på godt vejr med mange deltagere, og tilmelding er ikke nødvendig.

Forårsmødet den 15. maj til Stenalt Gods ved Ørsted blev en meget vellykket aften. 60 medlemmer var mødt frem.

Godsejer Dorte Mette Jensen fortalte meget levende om Stenalts historie og drift, der omfatter 733 ha. Vi så den store besætning af malkegeder (300 stk.), og smagte på gårdmejeriets produkter.

Der blev efterfølgende mulighed for at se haven og nyde den medbragte forfriskning.

Anne Lis Ladefoged.

Vestsjællandskredsen

Sommerudflugten afholdes tirsdag, den 17. juni, hvor vi skal se det gamle danske land, Skåne, som vi fik frarøvet efter freden i Roskilde 26. februar 1658.

Vi kører mod Falsterbo og hører om Slaget ved Fotevig. Fortsætter gennem Trelleborg og efter frokosten, der er medbragt, besøger vi to interessante herregårde – Jordberga og Charlottenlund.. Turen slutter med middag på Dalby Gæstgivergård.

OGN.

Sjælland Syd

I dejligt solskinsvejr startede ca. 50 personer på årets første sommerudflugt.

Vi mødtes på Masnedøfortet, som for mange var et ukendt sted.

SSP konsulent Allan Steinmetz fra Vordingborg gav os en meget underholdende omvisning krydret med mange anekdoter, bl.a. fortalte han om, hvordan tyskerne den 9. april 1940 troede, at fortet var bemanded med en deling danske soldater og en deling italienske. Stor var deres forbauselse, da de opdagede, at den danske deling bestod af 5 personer, og den italienske var en flok italienske høns.

Turen gik videre til Borgcentret (Gåsetårnet) hvor vi blev vist rundt på ruineterrænet. Dagen sluttede på Vordingborgskolen (tidligere Vordingborg Husoldningsskole), hvor forstander Jette Rønne fortalte levende om skolen og dens elever. Det var meget spændende. Bagefter blev vi vist rundt på skolen af nogle af skolens elever. Vi spiste vores medbragte mad på skolens terrasse med en fantastisk udsigt over mod slotsruinen. En rigtig spændende dag.

Den 10. juli kl. 13,00 mødes vi på Museumsgården, Skallebjergvej 15, Keldbylille. Efter rundvisningen drikker vi den medbragte kaffe her. Vi fortsætter til Bent Skovgaard Jensen, Oregaardsvvej 1, der har en stor kvægbesætning og malkebotter. Dagen slutter hos Ester og Niels Aage Nielsen, Dammehavevej 4, Lille Damme, hvor vi spiser den medbragte mad og værtsparret serverer kaffe efter spisningen.

Medbring stole, borde, eftermiddagskaffe og aftensmad.

Fællesudgifter kr. 70,00 pr. deltager.

Tilmelding senest 5. juli til Ole Krogh Jensen, Kroghbrogård, Holmevej 89, 4700 Næstved, tlf. 55 54 00 56 bedst formiddag, eller til Niels Aage Nielsen, Dammehavevej 4, Lille Damme, 4792 Askeby, tlf. 55 81 70 79.

Krogh Jensen

Det sydlige Sønderjylland

Torsdag, den 19. juni afholdes aftenudflugt med generalforsamling. Vi mødes

kl. 19.00 hos Gitte og Jens Lyckou Petersen, Ginegårdsvej 1, Kisbæk. Vi hører om driften og ser os om. På den ene af de tre gårde er 160 malkekøer, der betjenes af 4 malkebotter, og på en anden gård er der en årsproduktion af 500 slagtekalve. Driften omfatter 195 ha, hvoraf de 40 er forpagtet.

Kl. 20.30 samles vi på Øster Højest Kro, hvor der efter kaffen afholdes generalforsamling, og så vil formanden for dansk Slægtsgårdsforening og formand for Danske Mælkeproducenter Peder Mouritsen, Sædding Storgård, Nr. Nebel fortælle om sit landbrug og sit organisationsarbejde.

Tilmelding til Chr. A. Krogh tlf.: 74 41 53 12.

Aftenudflugten den 15. maj havde samles 80 medlemmer. Vi begyndte ved Rinke-næs gamle kirke, hvor Heinz Saxburger kort fortalte, da kirken er under restaurering. Men vi fik under kaffen et både indholdsrigt og fornøjeligt foredrag om Rinke-næs og kirken.

Derefter kører vi til domænegården Busk-mose, som ejes af Anette og Kristian Wildenschild. Vi hørte om gårdens drift og så os om i haven og maskinhuset.

Kl. 21.00 samledes vil til kaffe på Cafe Providence, Strandrøg 9, Rinke-næs. Her fortalte Heinz Saxburger om kirken og fhv. forstander Filt Jensen, Gråsten, fortalte om domænegårdene og især Busk-mose.

Chr. A. Krogh.

Haderslevkredsen

Forårsturen med generalforsamling den 15. maj havde samlet godt en snes medlemmer. Man begyndte på Genforenings- og Grænsemuseet, hvor Gudrun Kløp-penborg Skrumsager, Sjølund fortalte og viste rundt.

Derefter samledes man i museets mødesal for at afholde generalforsamling.

Kredsens formand gennem de sidste 20 år, Elise Jensen, ønskede ikke genvalg og det samme gjaldt for Asta Holst. Nyvalgt til bestyrelsen blev Anker S. Lund, Skodborg.

Derefter gik man over vejen til Den gamle Grænsekro, hvor kaffen ventede. Aften sluttede med, at Villy Jensen, Haderslev fortalte om den markante vækkelsesbevægelse på egnen omkring Hedensted "De stærke Jyder".

Elise Jensen.

Himmerlandskredsen

Den 14. maj havde kredsen samlet en snes medlemmer til et interessant gårdbesøg hos Peter Toldbod, Pugholmvej 9 ved Års.

Efterfølgende afholdes generalforsamlingen, hvor Per Slot Bentsen blev afløst af Gudrun Knudsen fra Skørping.

Poul Kristian Poulsen

Sommersang, elskovsvise eller måske salme

Af pastor emer. Per Møllerup, Korsør.

Under afsnittet kærlighed i højskolesangbogen finder vi denne sang:

1. *En yndig og frydefuld sommertid
i al sin herlighed,
den glæder og trøster så mangen en,
alt ved Guds kærlighed.
Den fører blomsterskaren frem,
og rosen rød, så dejlig og sød,
den ser du da igen.*
2. *Blandt alle disse blomster ved jeg én,
en rose for dem alle,
udsprungen af en dejlig gren,
ud af en yndig stamme.
Vel er der mange smukke til,
men jeg for sandhed sige vil:
Han overgår dem alle.*
3. *Ja, var jeg nu så lykkelig,
jeg kunne rosen få!
Mit hjerte brænder ret inderlig
med længsels stor attrå.
Mit hjerte ler, hver gang jeg ham ser,
og det ud af stor kærlighed
la'r ikke ro mig få.*
4. *Går jeg om dagen ud eller ind,
ihvor det være må,
da er du stedse i mit sind,
om natten ligeså.
Og når jeg sover sødelig,
om dig jeg drømmer lykkelig,
ret som du hos mig var.*

så jeg skyde" og "Den yndigste rose er funden." I 2. vers siges det om rosen, at han er ud af en yndig stamme, og at han overgår alle andre. Måske husker du ordene fra Esajas profeti om Jesus: "Men der skyder en kvist fra Isajs stub, et skud gror frem fra hans rod." (Es.11.1).

Så er sommeren i 1. vers måske slet ikke den sommer, vi nu nyder, men den evige sommer, som vi ifølge Bibelen har i vente hos Gud. Sommeren er i en lang række salmer billede på det evige liv. Måske husker du vers 7 fra høstsalmen "Nu falmer skoven": "Og når engang på Herrens bud/ vort timeglas udrinder, en evig sommer hos vor Gud i Paradis vi finder."

Så passer det ligesom lidt bedre, at rosen kommer først i blomsterskaren, for Jesus er jo opstået som den første, og han skal engang føre os andre ud af vore grave - ligesom blomsterne spirer op af jorden om sommeren - og give os evigt liv hos Gud. Det trøster så mangen en, der ser døden nærme sig eller sørger over tabet af en slægtning eller ven. - Alt sammen i kraft af Guds kærlighed.

Billederne i 3. og 4. vers er hentet fra Højsangen i Bibelen. Højsangen er måske oprindeligt et kærlighedsdigt, som er kommet med i Bibelen, fordi kong Salomon blev anset for at være forfatteren. Men det er en gammel tradition at

tolke det om Jesus og menigheden som hans brud.

1. vers udtrykker længslen efter at få evigt liv og der se Jesus igen ansigt til ansigt.

2. vers er en lovprisning af Jesus, der i sandhed overgår alle.

3. og 4. vers handler om længslen efter i dette liv at opleve fællesskabet med Jesus, efter allerede nu at blive forenet med ham. Hjertet ler af glæde, når det i bønner "ser" et glimt af Jesus og erfarer hans nærhed. Og disse glimt kalder en kærlighed til Jesus til live i os og får os til at drømme om ham og længes efter igen og igen at erfare hans nærhed i bønner. Ja han er altid i vore tanker, uanset hvad vi beskæftiger os med, og engang skal vi forenes med ham for altid i det evige liv.

Folkevisen, sangen, salmen - kald den hvad du vil - synes at være inspireret af den kristne mystik, den meditative og kontemplative bøn. Sangen stammer fra Mariagerregnen. Birgittinerordenen, som tilhører den mystiske tradition, havde i middelalderen et kloster der. Den nuværende Mariager kirke er resterne af deres kirke. Måske er sangen inspireret af Birgittinerordenen.

Per Møllerup

Hæfter vi os alene ved billederne, handler sangen om sommerens komme med alle de smukke blomster, især den røde rose. - Men stop et øjeblik, rosen er jo ikke den blomst, der indvarsler sommerens komme. Andre kommer tidligere. Og rosen er hankøn i denne sang, men i profane kærlighedsdigte plejer rosen altid at være et billede på den elskede pige!?

Jeg kender kun et sted, hvor rosen er billede på en mand, og det er i salmetraditionen, hvor rosen er et billede på Jesus! Du kender sikkert julesalmerne "En rose